Analyysi

Matala korkotaso koettelee pankkeja

Rahoitusvakaus | 19.05.2016 | Eero Savolainen, Hanna Putkuri

KIRJOITTAJAT

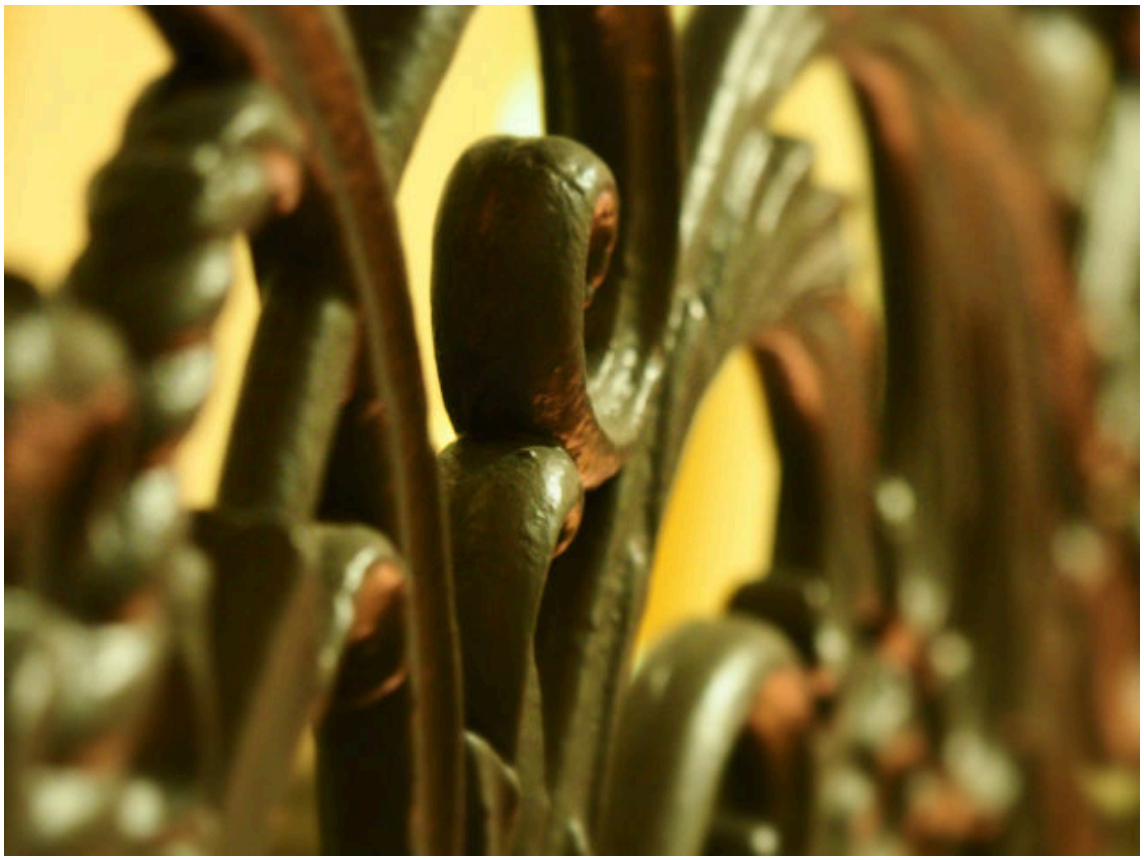

Eero Savolainen

Hanna Putkuri
Neuvonantaja

Nykyinen poikkeuksellisen matala korkotaso edistää euroalueen hintavakautta ja talouskasvua mutta myös koettelee vähittäispankkitoiminnan kannattavuutta. Suomessa pankkien tärkeimpään tuottolähteeseen, korkokatteeseen, kohdistuu nyt paineita useasta suunnasta. Korkotason madaltuminen on kaventanut lainojen ja talletusten korkoeroa. Samaan aikaan laina- ja talletuskannat ovat kasvaneet vain hitaasti. Matalat korot ovat pienentäneet asiakkaiden lainanhoitomenoja, mutta ne saattavat myös piilottaa riskejä.

Korkotason lasku vaikuttanut nopeasti Suomessa

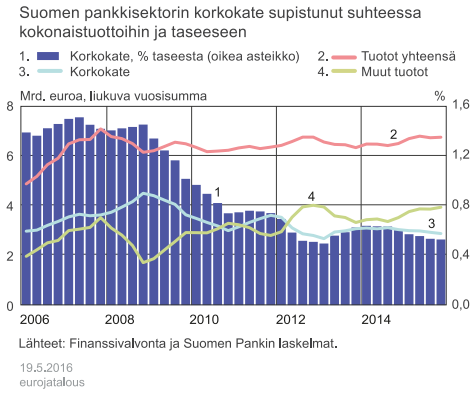
Euroopan keskuspankki on aloittanut useita toimia edistääkseen hintavakaustavoitteen saavuttamista ja tukeakseen euroalueen talouskasvun elpymistä.[1] Ohjauskorkojen lasku on alentanut lyhyitä markkinakorkoja, ja ne ovat poikkeuksellisesti painuneet alle nollan. Esimerkiksi 3 kuukauden euribor on ollut negatiivinen kevään 2015 jälkeen ja Suomessa asuntolainojen viitekorkona suosittu 12 kuukauden euribor helmikuusta 2016 alkaen.

Korkotason lasku on välittynyt Suomessa pankkiasiakkaiden maksamiin ja saamiin korkoihin nopeammin ja voimakkaammin kuin euroalueella keskimäärin. Tämä johtuu siitä, että Suomessa valtaosa kotitalouksille ja yrityksille myönnetyistä lainoista on sidottu euriborkorkoihin tai pankkien omiin viitekorkoihin, jotka yleensä seuraavat markkinakorkoja lyhyen viipeen kuluttua. Yleisön talletuksistakin vaihtuvakorkoisia on yli puolet.

Rahoituksen välityksen kannattavuus perustuu pitkälti luotonannon ja varainhankinnan korkoeroon. Erilaisten korkosidonnaisuuksien vuoksi laina- ja talletuskannan korkoero, ns. kokonaismarginaali, tyypillisesti kasvaa korkotason noustessa ja pienenee korkotason alentuessa (kuvio 1). Suomessa tämä korkoero on pysytellyt pitkään historiallisen pienenä mutta ei ole merkittävästi supistunut syksyn 2012 jälkeen. Vastaisuudessa ero voi kuitenkin yhä kaventua, jos

lainakannan keskikoron lasku jatkuu mutta pankit pitävät vähittäistalletusten korot edelleen vähintään nollassa.

Kuvio 1.

Myös pankkien markkinaehtoinen varainhankinta on halventunut, mikä on osaltaan lieventänyt matalan korkotason haitallisia vaikutuksia pankkitoiminnan kannattavuuteen. Suomalaisten pankkien liikkeeseen laskemien joukkovelkakirjalainojen korkojen lasku kertoo sekä rahoitusolojen parantumisesta kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla että suomalaisten pankkien hyvästä luottokelpoisuudesta kansainvälisten sijoittajien silmissä. Pitkäaikaisten velkapapereiden osuus pankkien varainhankinnasta on viime vuosina kasvanut ja lyhytaikaisten pienentynyt, kun taas talletusten osuus on pysynyt lähes ennallaan.[2]

Supistunut korkokate yhä tärkein tuottojen lähde

Suomessa vähittäispankkitoiminnan osuus pankkien liiketoiminnasta on suuri. Tämän vuoksi korkotuottojen ja -kulujen välinen kate vaikuttaa merkittävästi pankkitoiminnan kannattavuuteen.

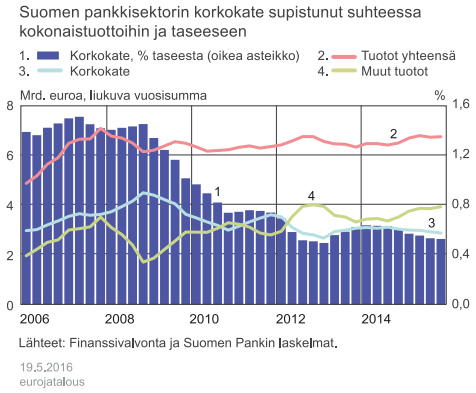
Korkokatteeseen on viime vuosina kohdistunut paineita usealta suunnalta. Lainakanta on talouden laskusuhdanteessa kasvanut hitaasti poikkeuksellisen matalista koroista huolimatta. Myös talletuskannan kasvu on jäänyt vaisuksi, ja esimerkiksi kotitalouksien talletuskanta on polkenut käytännössä paikallaan jo neljän vuoden ajan. Myös pankkien maksuvalmiuspuskurien korkotuotto on pienentynyt, kun pankit ovat kasvattaneet maksuvalmiusvaatimuksen (LCR) edellyttämien korkealaatuisten likvidien varojen osuutta puskureissaan.

Pankkisektorin yhteenlaskettu korkokate on pienentynyt yhtäjaksoisesti syksystä 2014 lähtien. Vuonna 2015 se supistui 5,4 %. Korkokate oli suurimmillaan 4,5 mrd. euron suuruinen vuonna

2008, jolloin korkotaso oli huomattavasti nykyistä korkeampi. Vuonna 2015 korkokate oli enää 2,8 mrd. euroa. Korkokate on supistunut myös suhteessa pankkisektorin taseen kokoon (kuvio 2). Osittain tämän muutoksen taustalla on lainojen ja talletusten osuuden pieneneminen taseesta ja muita tuottoja kerryttävien johdannaisten määrän kasvu.

Suomalaisten pankkien kannattavuus on kuitenkin kokonaisuutena säilynyt hyvänä, erityisesti vaikeaan toimintaympäristöön ja muihin eurooppalaisiin pankkeihin suhteutettuna. Suomessa pankit ovat onnistuneet paikkaamaan korkokatteen supistumista kasvattamalla muita tuottoja, minkä ansiosta sektorin yhteenlasketut tuotot kasvoivat 3,9 % vuonna 2015. Tuottojen kasvua tuki kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuottojen ja palkkiotuottojen lisääntyminen. Muita tuottoja ovat lisäksi kasvattaneet rahoitus- ja vakuutusryhmittymien vakuutustoiminnan nettotuotot.[3]

Kuvio 2.

Matala korkotaso on myötävaikuttanut järjestämättömien saamisten ja luottotappioiden pysymiseen verraten pieninä, mikä on osaltaan tukenut pankkien kannattavuutta. Tähän sisältyy kuitenkin myös riskejä. Matalat korot etenkin yhdistettyinä pankkien laina-asiakkailleen myöntämiin lyhennysvapaisiin voivat johtaa tilanteeseen, jossa asiakkaan lainanhoitokyvyn mahdollinen heikkeneminen jää pimentoon. Mahdolliset maksuvaikeudet toteutuvat vasta korkojen nousun myötä sekä lyhennysvapaiden päätyttyä.

Viitteet

1. Ks. esimerkiksi Euroopan keskuspankin talouskatsaus 2/2016. ↑
2. Finanssivalvonta (2016) Pankkisektorin vakavaraisuus vahva, toimintaympäristön aiheuttamat riskit korkealla. ↑
3. Finanssivalvonnan julkaisemat tiedot kotimaisesta pankkisektorista sisältävät kotimaisten ↑

rahoitus- ja vakuutusryhmittymien vakuutustoiminnan.

Asiasanat

kannattavuus, korkokate, matala korkotaso, pankit